

Percepcia bezpečnostného rizika v meste Prešov

Kvetoslava MATLOVIČOVÁ

Abstract: *The paper will focus on the analysis of perception of crime threats in the city of Prešov, based on empirical research. We will try to reveal the potential differentiations among examined socio-demographic groups of respondents as well as existing spatial differences within the researched territory.*

Key words: *crime threat, crime rate, perception of crime risk, marketing communication*

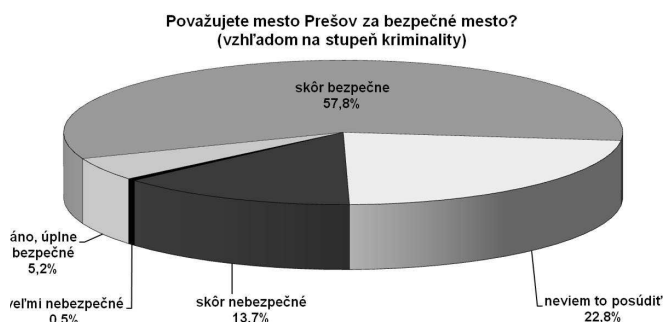
Problematika znižovania kriminality a posilňovanie pocitu bezpečia je pomerne často pertraktovaná téma politickej marketingovej komunikácie na rôznych úrovniach. Jej základom je nesúlad medzi reálnou mierou kriminality a subjektívnym vnímaním miery rizika, ktoré je založené skôr na emócií ako na objektívnej pravdepodobnosti viktimizácie. Pocit bezpečia je teda vnímaný ako sociálny konštrukt, ktorý má intersubjektívny charakter a je výsledkom zdieľaného dohovoru a socializácie (Toušek 2009, Simpson 1996). Takéto vymedzenie poukazuje na istý potenciál skúmania uvedeného fenoménu a to aj z hľadiska možných priestorových diferenciácií. Aplikčný rozmer tohto typu výskumu spočíva v získaní cenných informácií o percepcii stavu kriminality z pohľadu príslušných cieľových skupín, čo v prípade zistených disproporcií vzhľadom ku kvázi objektívnemu stavu (v zmysle štatistických údajov) umožňuje optimalizovať komunikačnú stratégiu príslušných orgánov (napr. miestnej samosprávy smerom k obyvateľom).

Predkladaný článok analyzuje vnímanie bezpečnosti mesta Prešov u jeho obyvateľov vzhľadom k potenciálnej hrozbe viktimizácie, podľa vybraných socio-demografických ukazovateľov ako aj jej možnú priestorovú diferenciáciu podľa miesta bydliska. Hlavnou motiváciou realizovaného prieskumu bola potreba miestnej samosprávy identifikovať skupiny obyvateľov mesta, ktoré vnímajú kriminalitu v Prešove najcitlivejšie, s cieľom spresnenia nasmerovania a prispôsobenia charakteru následnej marketingovej komunikácie.

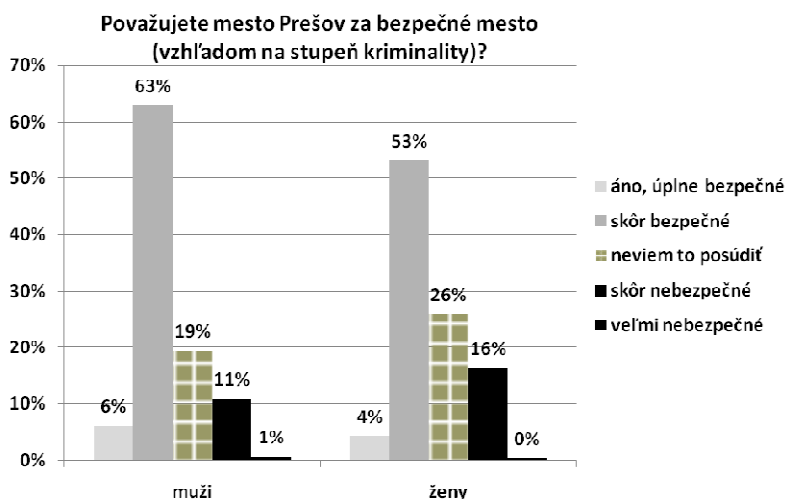
Analýza je založená na empirickom zisťovaní, ktoré bolo realizované v novembri 2007 na vzorke 1004 respondentov starších ako 19 rokov s trvalým bydliskom v meste Prešov (1,5 % cieľovej populácie). Na konštrukciu vzorky sme použili metodiku kvótného výberu, so štyrmi viazanými kvótnymi znakmi, podľa pohlavia, veku a miesta trvalého bydliska (podľa urbanistických obvodov; ďalej len UO). Vychádzali sme pri tom z výsledkov cenzu vykonaného ŠÚ SR v roku 2001, podľa ktorého tvorila cieľová skupina 66 736 obyvateľov. Pre potreby analýzy intraurbánnej priestorovej diferenciácie sme použili UO ako najmenšie územné jednotky, za ktoré boli dostupné relevantné dáta. Nakoľko uvedené jednotky vykazujú výrazne diferencovanú hustotu zaľudnenia, obmedzili sme naše zisťovanie len na najhustejšie obývané územia mesta, za ktoré sme disponovali dostatočným počtom respondentov. Na overenie vzájomnej závislosti sledovaných ukazovateľov sme využili dve štatistické metódy: jednoduchú lineárnu regresiu a Pearsonov korelačný koeficient.

Mesto Prešov dlhodobo podniká opatrenia na zvýšenie bezpečnosti obyvateľov. Medzi najvýznamnejšie z nich patrí sprevádzkovanie kamerového a monitorovacieho systému mesta Prešov v r. 2000, kedy boli uvedené do prevádzky prvé dve kamery, monitorujúce historické centrum mesta. Ich vplyv na zníženie všeobecnej kriminality (trestné činy, priestupky a iné delikty) v monitorovanej oblasti na minimum viedol k jeho postupnému rozširovaniu na súčasných 15 kamier (8 analógových a 7 digitálnych) (v r. 2010). V súčasnosti je pokrytá nielen Hlavná ulica, ale aj k centru priľahlé ulice (7 kamier), 3 kamery monitorujú od februára 2010 sídliská Šváby a Sekčov a 2 kamery pokrývajú jednu z najproblematickejších oblastí v Prešove – mestskú časť Stará Tehelňa. Zo štatistických prehľadov všeobecnej kriminality vyplýva, že kamerový systém má predovšetkým preventívny charakter a jeho prevádzkovaním dochádza k jej presunu do nesnímaných lokalít, kde sa na jej potlačenie využívajú len hliadky mestskej a štátnej polície. Mesto preto v najbližšej budúcnosti plánuje jeho rozšírenie aj na najväčšie prešovské sídlisko Sekčov a Sídliská II (Západ) a III (plán je ich postupne napájanie v r. 2011, príp. v r. 2012, po ukončení trasovania – MsP PO 2010).

Spomenutá aktivita mesta pravdepodobne našla odozvu v percepcii stupňa kriminality, pretože pri porovnaní výsledkov nášho prieskumu s inými menšími mestami (napr. Ružomberok (2010) – málo bezpečné, resp. viac nebezpečné ako bezpečné, Humenné (2010; Klamár (2002) – skôr nebezpečné), sa ukazuje, že mesto Prešov vnímajú oslovení respondenti ako skôr bezpečné (57 %) a spolu so skupinou tých, ktorí sú presvedčení o úplnej bezpečnosti mesta, predstavujú 62% podiel. Len 15 % oslovených ho považuje za skôr nebezpečné až veľmi nebezpečné (graf 1).

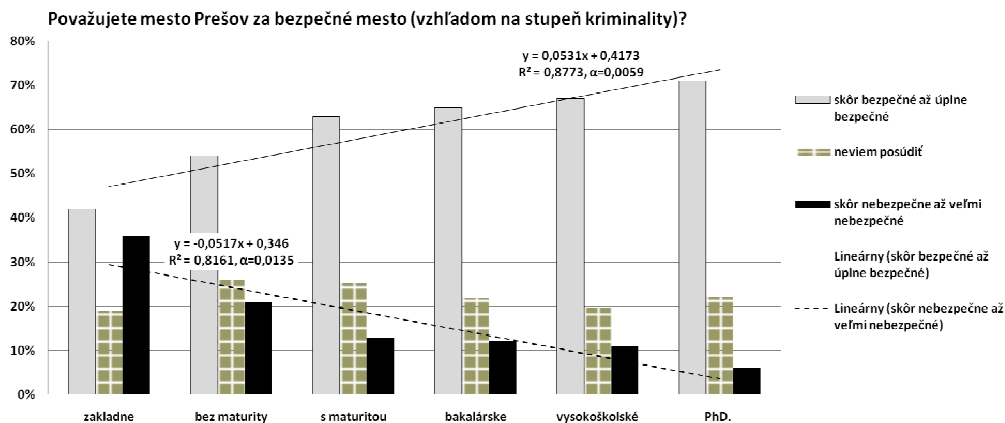

Graf 1.

Graf 2.

Analýza sledovaného fenoménu v závislosti od vybraných socio-demografických ukazovateľov priniesla niektoré zaujímavé zistenia. U oslovených sme pozorovali, že so stúpajúcim stupňom vzdelania stúpa podiel respondentov, ktorí považujú Prešov za bezpečné mesto a naopak klesá podiel tých, ktorí ho považujú za skôr nebezpečné (vzťah medzi úrovňou vnímania bezpečnosti mesta a najvyšším dosiahnutým stupňom vzdelania vyjadrený jednoduchou lineárnou regresiou, kde stupeň vzdelania je nezávisle premennou zobrazuje graf 3). Uvedenú závislosť potvrdila aj korelačná analýza – pre možnosť „skôr bezpečné až úplne bezpečné“ je Pearsonov korelačný koeficient $r = 0,937$, na hladine významnosti 0,006 a v prípade možnosti „skôr nebezpečné až veľmi nebezpečné“ dosahuje zápornú hodnotu, naznačujúcu klesajúcu priamku ($r = -0,903$) na hladine významnosti $\alpha = 0,014$, čo v zmysle Cohena (1988) naznačuje veľkú koreláciu (hodnota nad $|0,5|$).

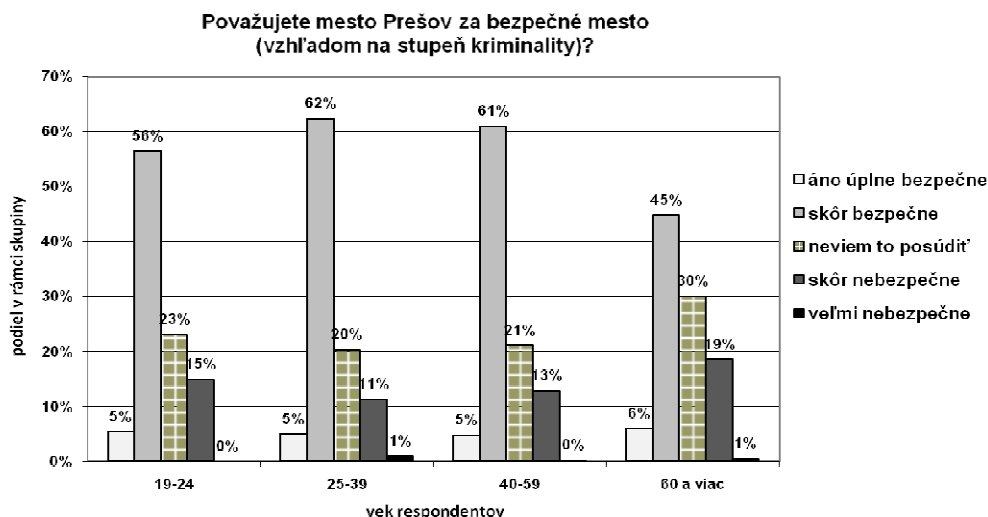

Graf 3.

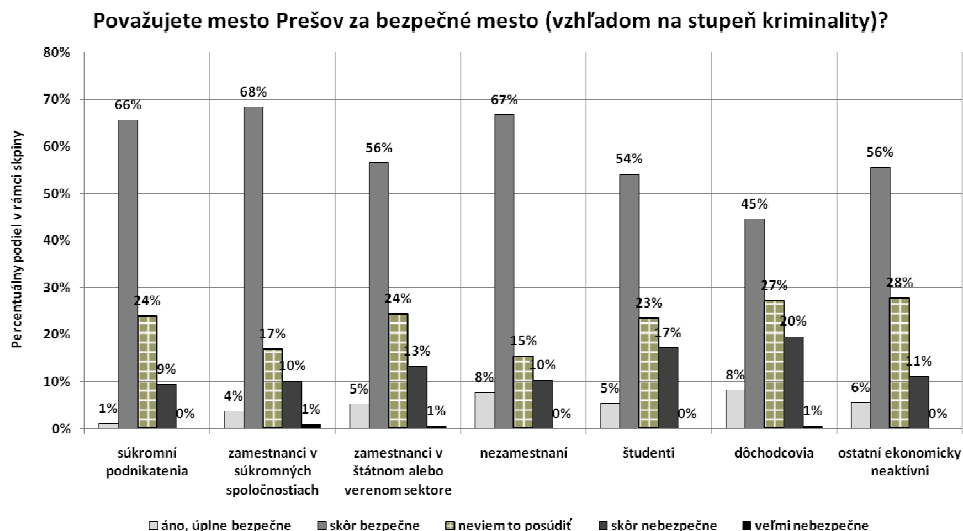
Vo vzťahu k veku sme nepozorovali štatisticky významnú závislosť. Odlišná sa javí len najstaršia skupina 60 a viac ročných respondentov, u ktorej sme zaznamenali najvýraznejšie percento odpovedí charakterizujúcich Prešov ako skôr nebezpečné až veľmi nebezpečné mesto vzhľadom k stupňu kriminality (graf 4).

Túto tendenciu potvrdzuje aj analýza podľa zamestnania (graf 5), kde najnižší 53% podiel kladných a zároveň najvyšší 21% podiel záporných odpovedí vykazuje skupina dôchodcov, ktorá sa do značnej miery zhoduje s najstaršou vekovou skupinou oslovených Prešovčanov. Druhý najvyšší podiel odpovedí stotožňujúcich sa s názorom, že Prešov je skôr nebezpečné mesto sme zaznamenali u skupiny študentov, kde tvoril 17 %.

Respondenti – muži v našej vzorke mali mierne vyššie zastúpenie v kladnom spektre hodnotenia bezpečnosti v meste (spolu takmer 70 %). U žien síce rovnako dominoval pozitívny postoj, avšak dosiahol nižšiu úroveň (spolu 57 %) a vyššie zastúpenie mali respondentky, ktoré nevedeli úroveň bezpečnosti mesta posúdiť (graf 2).

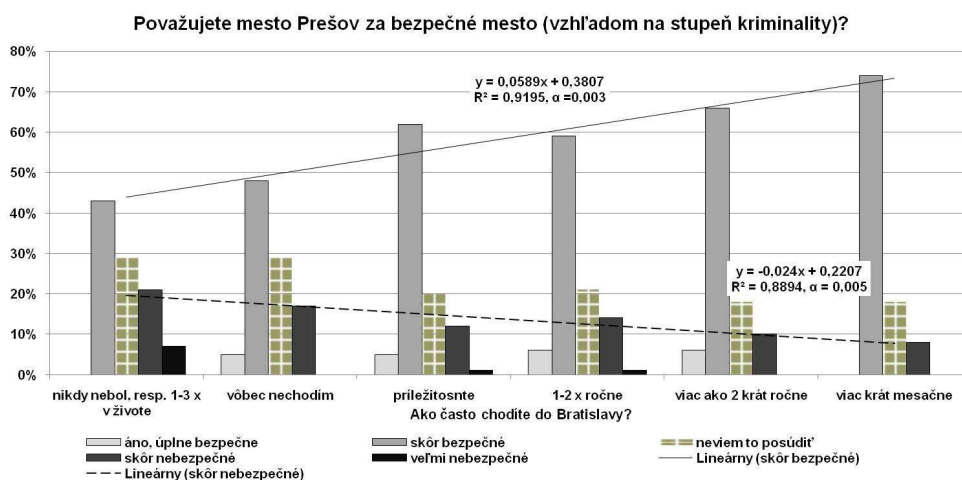
Graf 4.

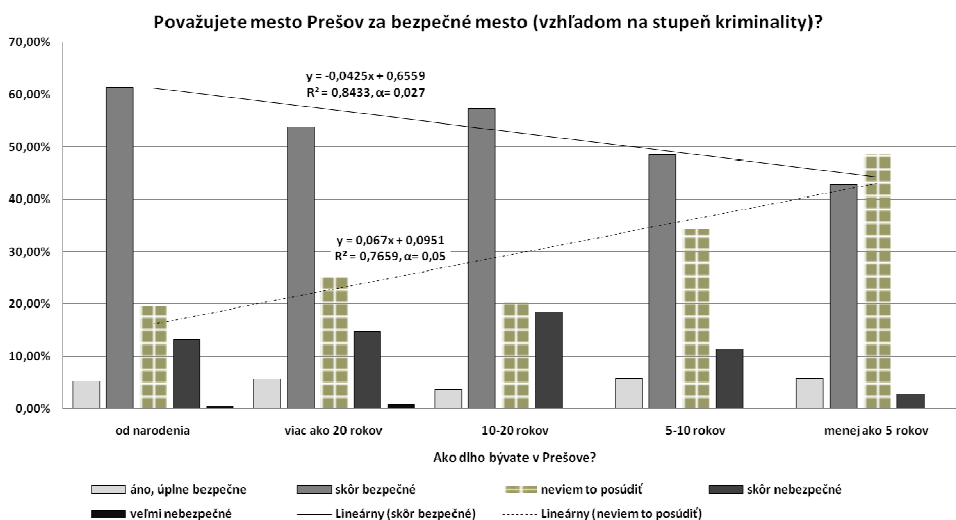
Graf 5.

Jedna zo vstupných hypotéz predpokladala, že percepčia možnosti viktimizácie bude u respondentov ovplyvnená možnosťami konfrontácie v širšom národnom kontexte, na báze osobnej skúsenosti z iných miest (v tomto z Bratislavy). Náš výskum ukázal, že respondenti, ktorí navštevujú Bratislavu pravidelne, vnímajú Prešov priaznivejšie ako tí, ktorí do hlavného mesta nechodia vôbec (graf 6). Pearsonov korelačný koeficient túto koreláciu potvrdzuje: pre možnosť „skôr bezpečné až úplne bezpečné“ je $r=0,959$, $\alpha=0,003$ a v prípade možnosti „skôr nebezpečné až veľmi nebezpečné“ $r=-0,943$, $\alpha=0,005$, čo v zmysle Cohena (1988) naznačuje veľkú koreláciu.

Ďalším zo sledovaných ukazovateľov, bola dĺžka pobytu v Prešove. Tu sme pozorovali, že respondenti, ktorí v Prešove žijú od narodenia hodnotili bezpečnosť v meste najpriaznivejšie. U skupiny oslovených, ktorí žijú v Prešove kratšie ako 5 rokov sa takmer polovica nevedela k tejto otázke vyjadriť (graf 7). (Pre „skôr bezpečné“ je $r=-0,919$, $\alpha=0,028$; pre možnosť „neviem to posúdiť“ $r=0,875$, $\alpha=0,05$, v zmysle Cohena (1988) ide o veľkú koreláciu).

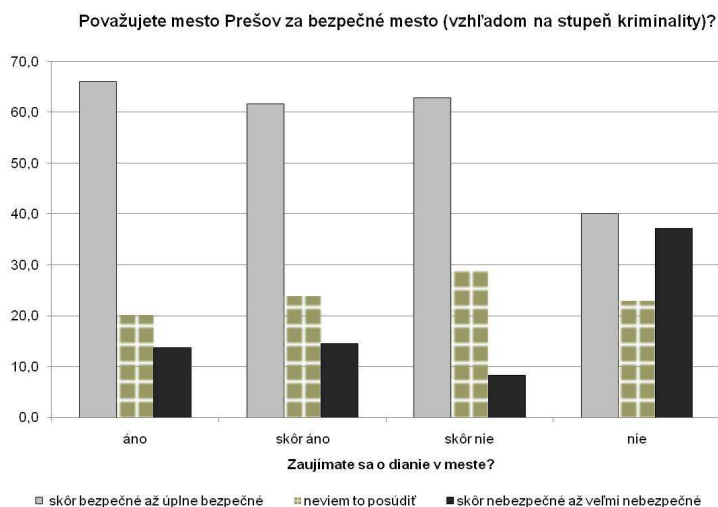
Graf 6.

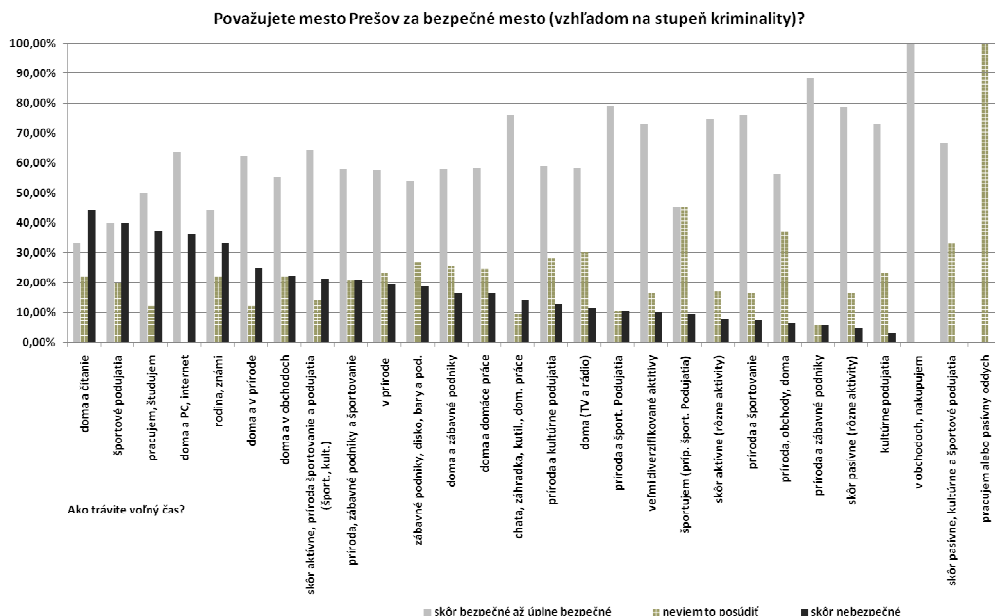
Graf 7.

Pri skúmaní možnej korelácie percepcie bezpečnosti v Prešove vo vzťahu k deklarovanému záujmu o dianie v meste sme nezistili žiadnu výraznú závislosť. Jedinou odlišnou skupinou, bola skupina respondentov, ktorá sa vyjadrila, že ich dianie v meste vôbec nezaujíma. U tejto sa 37,5 % opýtaných stotožnilo s názorom, že Prešov je skôr nebezpečné až veľmi nebezpečné mesto, čo predstavuje výše dvojnásobne väčší podiel ako u ostatných skupín (graf 8).

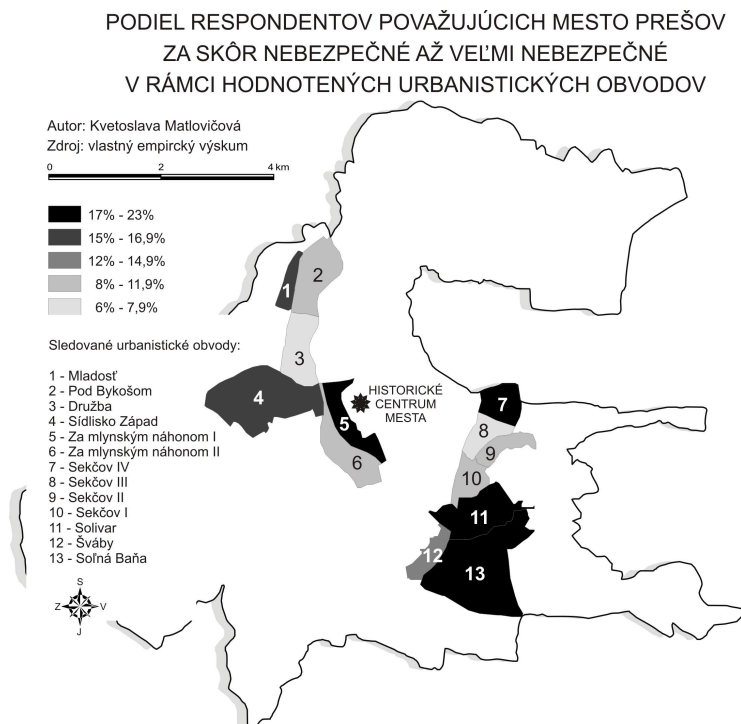
Analýzou percepcie bezpečnostných rizík vzhľadom k preferovaným voľnočasovým aktivitám sme zistili, že respondenti, ktorí preferujú dominantne pasívny spôsob trávenia voľného času, vo väčšej miere uvádzali, že Prešov je skôr nebezpečné až veľmi nebezpečné mesto. Veľká diverzita možných aktivít, ich kombinácií ako aj problém ich odstupňovania (pasívne – aktívne), nám nedovoľuje presnejšie meranie možných závislostí (graf 9).

Graf 8.

Graf 9.

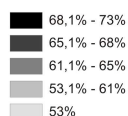

Mapa 1.

PODIEL RESPONDENTOV POVAŽUJÚCICH MESTO PREŠOV ZA SKÔR BEZPEČNÉ AŽ VEĽMI BEZPEČNÉ V RÁMCI HODNOTENÝCH URBANISTICKÝCH OBLASTÍ

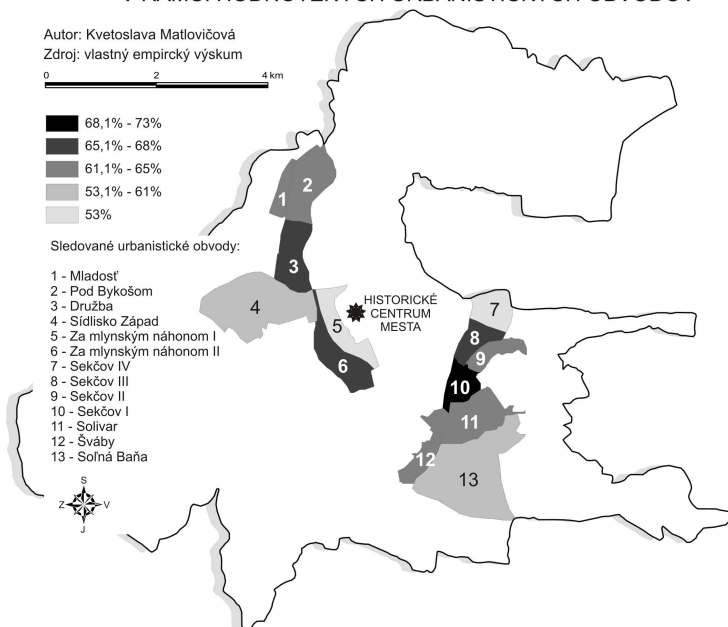
Autor: Kvetoslava Matlovičová
Zdroj: vlastný empirický výskum

0 2 4 km

Sledované urbanistické obvody:

- 1 - Mladost'
- 2 - Pod Bykošom
- 3 - Družba
- 4 - Sídliisko Západ
- 5 - Za mlynským náhonom I
- 6 - Za mlynským náhonom II
- 7 - Sekčov IV
- 8 - Sekčov III
- 9 - Sekčov II
- 10 - Sekčov I
- 11 - Solivar
- 12 - Šváby
- 13 - Soľná Baňa

Mapa 2.

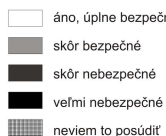
POVAŽUJETE MESTO PREŠOV ZA BEZPEČNÉ MESTO (VZHLADOM NA STUPEŇ KRIMINALITY)?

HODNOTENIE PODĽA VYBRANÝCH URBANISTICKÝCH OBLASTÍ

Autor: Kvetoslava Matlovičová
Zdroj: vlastný empirický výskum

0 2 4 km

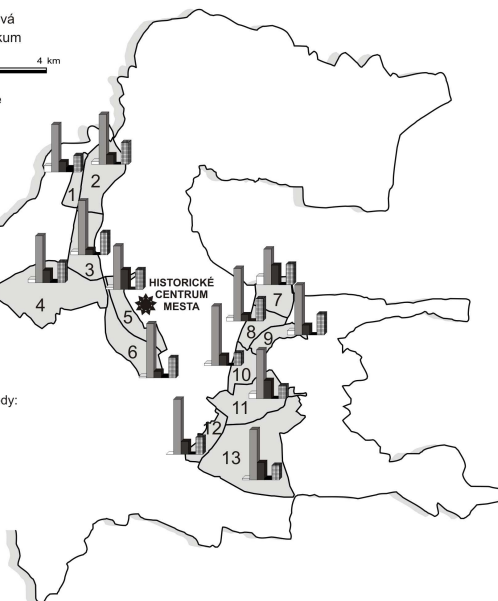

Podiel príslušnej názorovej skupiny z celkového počtu oslovených respondentov príslušného urbanistického obvodu:

Sledované urbanistické obvody:

- 1 - Mladost'
- 2 - Pod Bykošom
- 3 - Družba
- 4 - Sídliisko Západ
- 5 - Za mlynským náhonom I
- 6 - Za mlynským náhonom II
- 7 - Sekčov IV
- 8 - Sekčov III
- 9 - Sekčov II
- 10 - Sekčov I
- 11 - Solivar
- 12 - Šváby
- 13 - Soľná Baňa

Mapa 3.

Priestorová diferenciácia percepcie pocitu bezpečia v meste nie je veľmi výrazná (mapa 3). Najviac ambivalentné odpovede sme zaznamenali v severnej časti sídliska Sekčov (Sekčov IV), kde je zároveň aj najväčší podiel respondentov považujúcich Prešov za skôr nebezpečné mesto (23 %) (mapa 1). V tomto smere sa ukazuje, že respondenti zo západnej časti mesta vnímajú bezpečnosť Prešova priaznivejšie ako obyvatelia východnej časti a priľahlých častí centra mesta (UO Za mlynským náhonom I). Naopak spolu až 73 % respondentov považujúcich mesto za skôr bezpečné až veľmi bezpečné býva na sídlisku Sekčov I (mapa 2).

Záver

Pri realizácii opatrení vedúcich k zvyšovaniu bezpečnosti obyvateľov sa ukazuje ako vhodné z pohľadu efektívnosti prispôsobiť následnú komunikáciu miestnej samosprávy v Prešove tak, aby oslovila predovšetkým:

- najstaršiu vekovú skupinu Prešovčanov (60 a viac ročných - prevažne dôchodcov);
- obyvateľov, ktorí deklarujú, že sa o dianie v meste nezaujímajú;
- obyvateľov s nižším stupňom vzdelania;
- obyvateľov, ktorí sú „*pripútaní k mestu*“ v zmysle nízkeho stupňa mobility;
- obyvateľov preferujúcich pasívny spôsob trávenia voľného času (zväčša doma);
- z hľadiska miesta bydliska obyvateľov bývajúcich v blízkosti centra mesta, severnej časti sídliska Sekčov IV, v jeho južnej časti (UO Solivar a Soľná Baňa) a Sídlisko II (Západ).

Literatúra

- COHEN, J., 1988: Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed), Lawrence Erlbaum Associates, Inc., ISBN: 0-8058-0283-5, p. 569.
- KLAMÁR, R., 2002: Strategické plánovanie regionálneho hospodárskeho rozvoja (na príklade Humenného). Zborník z XIII. kongr. SGS. *Geografické informácie* 7, Nitra, pp. 121-126.
- LOVACKÁ, S., 2008: Introduction to building e-government in Slovakia. In: Bucher, U., Finka, M., eds., *The Electronic City, Future Urban Research in Europe*, 1BWV Berliner Wissenschafts-Verlag, MSCF-CT-2004-516556., 177-194.
- MATLOVIČOVÁ, K., 2008: Marketing miesta v regionálnom rozvoji: teoretická báza a empirická aplikácia. Dizertačná práca. Prešovská univerzita v Prešove, Katedra geografie a regionálneho rozvoja, FHPV, Prešov, 346 s.
- MATLOVIČOVÁ K., MATLOVIČ R., NÉMETHYOVÁ B., 2009: Perception of the potential of Prešov for recreation and leisure-time activities by its inhabitants, In *Aktywnosc turystyczno-rekreacyjna w obiektach dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*, pod redakcją J. Ruta i P. Ruta, Rzeszow 2009, ISBN 83-926640-5-5, chapter II, 170-179.
- MATLOVIČOVÁ K., MATLOVIČ R., 2009: Analýza obyvateľmi preferovaných komunikačných kanálov, vo vzťahu k územnej samospráve (príklad mesta Prešov)., *Acta oeconomica* No 26, Úloha územných samospráv v regionálnom rozvoji, Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, ISBN 978-80-8083-916-1.
- MICHÁLEK A., 2009: Priestorová diferenciácie kriminality, *Geografický časopis*, roč. 61, č. 2, ISSN: 1335-1257, pp. 111-120.
- MSP PO, 2010: informácie získané z interných zdrojov Mestskej polície v Prešove a z interview s náčelníkom Mestskej polície v Prešove Mgr. Jánom Andrejkom (august 2010)
- SIMPSON, R., 1996: Neither clear nor present: The social construction of safety and danger, in *Sociological Forum*, vol. 11, p. 549.
- SLOBODNÍKOVÁ, O., 2009: Názory miestneho obyvateľstva na rozvoj vidieckych obcí. *Acta oeconomica* No 26, Úloha územných samospráv v regionálnom rozvoji, Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, ISBN 978-80-8083-916-1, 2009.
- SLOBODNÍKOVÁ, O., 2009: Geografické aspekty regionálneho rozvoja (Na príklade obcí Bystrické-ho Podpolia), FPV, UMB Banská Bystrica, ISBN: 978-80-8083-877-5, 130 s.
- TOUŠEK, L., 2009: *Analýza postojů veřejnosti ke kriminalitě v Plzni*, Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu při Katedře antropologických a historických věd Fakulty filozof. Západočeské univerzity v Plzni, p. 31., dostupné na: <http://www.bezpecnemesto.eu/prevence-kriminality>, citované: 18.6.2010
- Ružomberok, 2010: On-line anketa, dostupná na: www.liptovmagazin.sk, citované: 18.6.2010
- Humenné, 2010: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Humenné (2007 - 2013 s výhľadom do roku 2015), dostupné na: www.humenne.sk, citované: 18.6.2010

Príspevok je súčasťou riešenia grantového projektu VEGA č. 1/0611/09 Koncept miesta v regionálno-geografickej analýze a syntéze a teritoriálnom marketingu: teoreticko-metodologický rámec a aplikácia na vybrané modelové územia (vedúci projektu prof. R. Matlovič).

Perception of Crime Risk in Prešov City

Kvetoslava MATLOVIČOVÁ

Summary: *A tangible discrepancy between a real level of criminality and subjective perspective of a potential risk that is based more on emotion rather than on objective probability of victimization creates a sufficient potential for studying the possible differences of perception of the safety risk in the determined territorial frame. In this context the realized empirical research concluded the following findings: a) Respondents perceive the city of Prešov as somewhat safe rather than thoroughly safe city (62 %; 23 % could not answer); b) The oldest group (60 and older, mostly pensioners) differs in the structure of responses; mainly in the higher number of respondents who consider the city of Prešov to be somewhat insecure city and at the same time lower number of respondents agreeing with the opposite opinion; c) Men in the sample reached slightly higher number in a group positively assessing the city safety (total - almost 70 %; women - almost 60 %); d) With increasing level of education there is a higher ratio of respondents who consider Prešov to be a safe city and vice versa, there is a lower number of those considering it to be somewhat insecure; e) Respondents who visit Bratislava regularly perceive Prešov more positively compared to those who do not come to the capital; f) Respondents living in Prešov from their birth are the group who assessed security in town most positively; g) The group of respondents who dominantly prefer passive way of spending leisure time showed higher ratio of answers that support the idea that Prešov is more insecure rather than very insecure city; h) Spatial differentiation of perception of security in city is not markedly significant. The highest percentage of respondents who believe city Prešov is somewhat insecure live close to the centre and in the northern part – the most heavily populated residential zone of the city – Sídliisko Sekčov IV (housing estate).*

Adresa autora:

RNDr. Kvetoslava Matlovičová, PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja

Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita

Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov

kveta.matlovicova@gmail.com